

Kritičnost myšlení

Kritičnost myšlení spočívá zásadně ve dvojím zaměření: jde jednak o kritičnosti vůči tomu, co je myšleno, jednak o kritičnost vůči tomu, jak je to myšleno. To, co je myšleno, může mít smysl, ale může mít i vady. Proto se musíme nějak přesvědčit, že to nadále můžeme myslit a dávat do myšlenkových souvislostí. Vada však může být také v tom, jak to myslíme, což znamená, že nemusíme opravovat samo ‚myšlené‘, nýbrž akt, jakým to myslíme, tj. výkon našeho myšlení. Myšlenkový výkon však se nevztahuje pouze k onomu ‚myšlenému‘ jakožto na myšlení nezávislému, nýbrž k jinému myšlenému, jímž se pokoušíme ono na myšlení nezávislé ‚myšlené‘ myslit. A odtud musíme uzavřít, že kritičnost myšlení spočívá vlastně (a musíme dodat: přinejmenším) v trojím zaměření: jednak k tomu, co je myšleno a je na tomto myšlení nezávislé, jednak k tomu, co je myšleno za tím účelem, abychom se nějak dokázali vztáhnout k onomu na myšlení nezávislému ‚myšlenému‘, a posléze také ke konkrétní povaze aktu myšlení, jímž se vztahujeme jak k onomu na myšlení nezávislému myšlenému, tak k onomu na myšlení závislému (vlastně myšlením vytvořenému, ustavenému, konstruovanému) ‚myšlenému‘, jímž jedině jsme schopni se myšlenkově vztáhnout k onomu na myšlení nezávislému myšlenému („věci“).

(Písek, 150829-2.)